

Co bude v dnešní přednášce

- Redukce dimenzionality
- Ortogonální projekce - metoda hlavních komponent (PCA)
- Manifold learning - lokálně lineární vnoření (LLE)

1 Motivace

Problematika vysokých dimenzí

Z předchozích přednášek víme, že:

- U jednotkové krychle v d rozměrném prostoru s rovnoměrným rozdělením bodů se v podkrychli o hraně délky $(1 - \varepsilon)$ nalézají $(1 - \varepsilon)^d \cdot 100$ % všech bodů.
- Pro velké d je toto číslo blízké nule, což znamená, že se většina bodů nachází v okrajové slupce tlusté $\varepsilon/2$ a tedy velmi blízko hranici krychle.
- Například pro $d = 100$ se v okrajové slupce tloušťky 0.01 nachází 86.7% bodů.
- Dva body ve stejné jednotkové krychli jsou tedy typicky hodně vzdálené.
- Z pohledu strojového učení to znamená, že hustota trénovacích bodů s rostoucí dimenzí klesá. **Body jsou od sebe velmi vzdálené.**
- *Vytváření predikcí je tak méně spolehlivé*, protože model musí dělat **velké extrapolace**.

Problematika vysokých dimenzí

- Co použít větší množství dat? **Teoreticky ano**. Co je ale dostatečně velký počet?
- Pro data se 100 příznaky potřebujeme 10^{100} bodů k tomu, abychom zajistili, že v jednotkové krychli budou body cca 0.1 daleko od sebe.
- To ale není úplně málo, když vezmeme v úvahu, že odhadovaný počet atomů (protonů) ve vesmíru¹ je 10^{80} .
- Je tedy zřejmé, že pokud by data byla v prostoru vysoké dimenze „hodně“ rozprostřena, může to být velký problém.
- Jak se ale ukazuje, ve většině reálných situací tomu tak není a **data se vyskytují pouze v omezených oblastech prostoru menší dimenze**.
- Z matematického pohledu tak často předpokládáme, že se vyskytují podél takzvaných variet (angl. manifold), což jsou nelineární obdoby lineárních variet.
- Proto se tento předpoklad nazývá *hypotéza variet* (angl. *manifold hypothesis*).

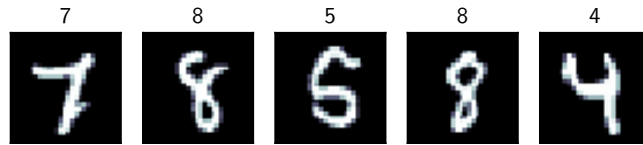
¹Známý též jako [Eddingtonovo číslo](#).

Hypotéza variet

Manifold hypothesis (hypotéza variet)

Většina reálných mnohorozměrných dat je ve skutečnosti rozprostřena podél variet mnohem menší dimenze.

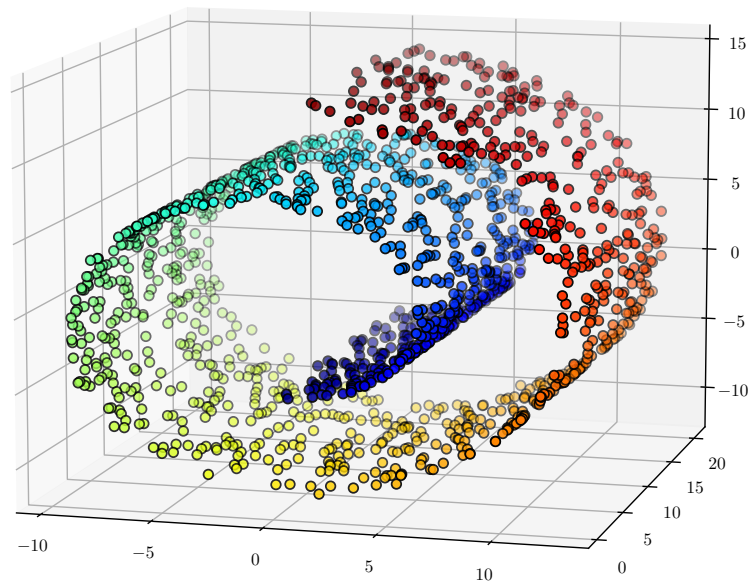
- Uvažujme opět známý [MNIST dataset](#) s rukou psanými číslicemi zachycenými na černobílých fotkách o rozměrech 28×28 pixelů ve stupních šedi.

- Datový bod tedy obsahuje $28 \cdot 28 = 784$ příznaků s hodnotami od 0 do 255.
- Pokud takový obrázek nakreslíme náhodně (např. rovnoměrně), je pravděpodobnost toho, že dostaneme něco podobného číslici, extrémně malá. Data jsou evidentně rozprostřena pouze v malinké oblasti prostoru.

Manifold hypothesis - další příklad

Dalším příkladem je dataset nazývaný *švýcarská rolka* (angl. *swiss roll*).

Zde se data vyskytují podél dvourozměrné spirálovitě zatočené oblasti.

Redukce dimenzionality

- Z hypotézy variet plyne, že dává smysl se pokoušet najít vhodné zobrazení dat z původního prostoru do nového prostoru menší dimenze.
- Z pohledu linearity takového zobrazení můžeme používané metody rozdělit na lineární projekce a manifold learning.
- *Lineární projekce* jsou víceméně vždy [ortogonální projekce](#) na nějaký lineární podprostor, případně na lineární varietu.

- *Manifold learning* reprezentují nelineární metody, které se snaží zobecnit lineární přístup k zachycení obecné nelineární struktury v datech.
- Výstupem takových metod je **nelineární** mapování bodů z původního prostoru na prostor menší dimenze.

2 Ortogonální projekce

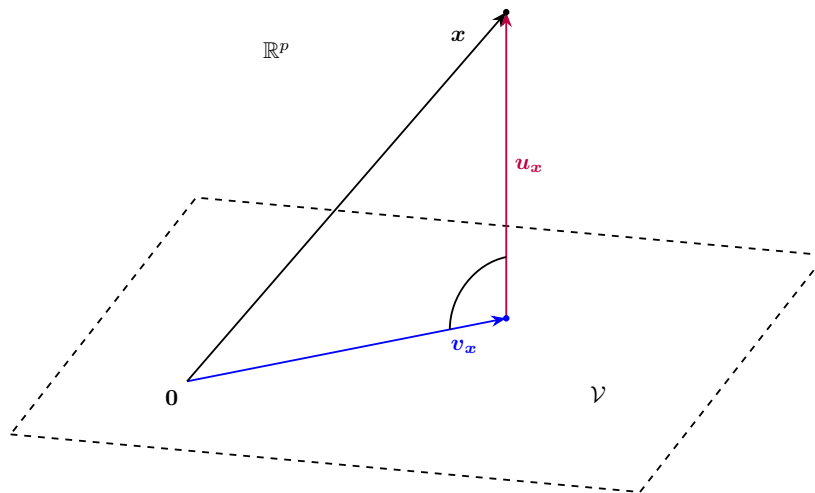
Ortogonální projekce na vektorový podprostor

Zabývejme se ortogonálními projekcemi na nějaký q dimenzionální vektorový podprostor $\mathcal{V}$ vektorového prostoru $\mathbb{R}^p$ vybaveného standardním skalárním součinem.

Z lineární algebry víme, že každý bod $\mathbf{x} \in \mathbb{R}^p$ je možné jednoznačně rozložit do součtu

$$\mathbf{x} = \mathbf{v}_x + \mathbf{u}_x,$$

kde $\mathbf{v}_x$ je bod vektorového prostoru $\mathcal{V}$ a $\mathbf{u}_x$ je vektor kolmý na $\mathcal{V}$.

Bod $\mathbf{v}_x$ se nazývá *ortogonální projekce* bodu $\mathbf{x}$ na podprostor $\mathcal{V}$.

Ortogonální projekce pomocí ortonormální báze

Uvažujme nyní situaci, že máme ortonormální bázi prostoru $\mathbb{R}^p$ tvořenou vektory $\mathbf{b}_1, \dots, \mathbf{b}_p$ tak, že prvních q vektorů $\mathbf{b}_1, \dots, \mathbf{b}_q$ tvoří bázi podprostoru $\mathcal{V}$ a zbylé vektory $\mathbf{b}_{q+1}, \dots, \mathbf{b}_p$ jsou kolmé na $\mathcal{V}$.

Každý bod vektorového prostoru $\mathbf{x} \in \mathbb{R}^p$ můžeme jednoznačně vyjádřit jako

$$\mathbf{x} = \tau_1 \mathbf{b}_1 + \dots + \tau_q \mathbf{b}_q + \tau_{q+1} \mathbf{b}_{q+1} + \dots + \tau_p \mathbf{b}_p,$$

kde i -tý koeficient τ_i je určen skalárním součinem $\mathbf{x}$ a $\mathbf{b}_i$, tj. $\tau_i = \mathbf{x}^T \mathbf{b}_i$.

Pro ortogonální rozklad $\mathbf{x} = \mathbf{v}_x + \mathbf{u}_x$ tedy dostáváme

$$\mathbf{v}_x = \tau_1 \mathbf{b}_1 + \dots + \tau_q \mathbf{b}_q \quad \text{a} \quad \mathbf{u}_x = \tau_{q+1} \mathbf{b}_{q+1} + \dots + \tau_p \mathbf{b}_p.$$

Projekci $\mathbf{v}_x$ bodu $\mathbf{x}$ na podprostor $\mathcal{V}$ můžeme jednoznačně reprezentovat q rozměrným vektorem koeficientů $\mathbf{t}_x = (\tau_1, \dots, \tau_q)^T \in \mathbb{R}^q$.

Maticově můžeme tento vektor získat vztahem

$$\mathbf{t}_x = \mathbf{V}^T \mathbf{x}, \quad \text{případně} \quad \mathbf{t}_x^T = \mathbf{x}^T \mathbf{V},$$

kde $\mathbf{V} \in \mathbb{R}^{p,q}$ je matice, v jejíchž sloupcích jsou zapsané vektory $\mathbf{b}_1, \dots, \mathbf{b}_q$ ortonormální báze $\mathcal{V}$.

Poznamenejme, že $\mathbf{V}^T \mathbf{V} = \mathbf{I}_q$, tj. identita v $\mathbb{R}^q$.

Redukce dimenzionality pomocí ortogonální projekce

Reprezentace bodu $\mathbf{x} \in \mathbb{R}^p$ pomocí bodu $\mathbf{t}_x \in \mathbb{R}^q$ představuje redukcí dimenzionality z p na q .

Pro dataset reprezentovaný maticí $\mathbf{X} \in \mathbb{R}^{N,p}$, která obsahuje N bodů o p příznacích zapsané v řádcích získáme **transformovaný dataset** vztahem

$$\mathbf{T}_q = \mathbf{XV}.$$

Matice $\mathbf{T}_q \in \mathbb{R}^{N,q}$ tedy obsahuje q příznaků pro N bodů, které představují souřadnice ortogonálních projekcí těchto bodů na podprostor $\mathcal{V}$ v jeho ortonormální bázi $\mathbf{b}_1, \dots, \mathbf{b}_q$.

Kdybychom chtěli získat odpovídající projekce (tj. body v původním prostoru), musíme provést ještě jedno vynásobení maticí $\mathbf{V}$:

- Pro jeden bod

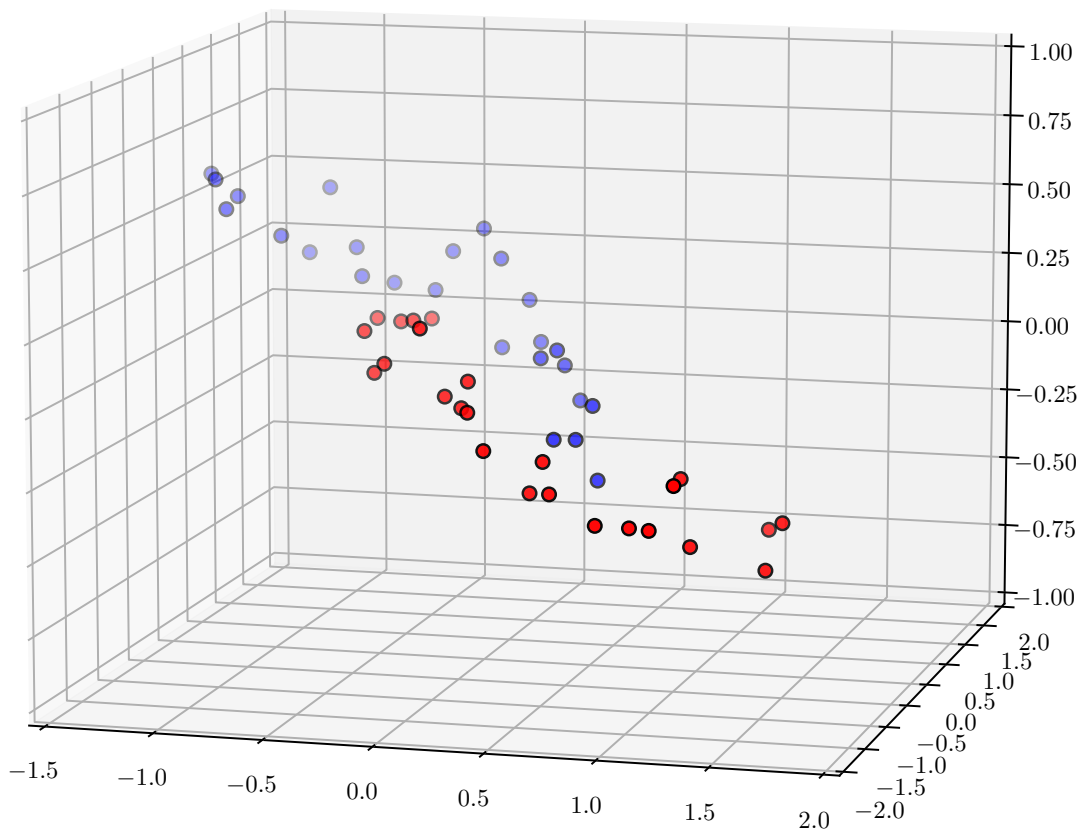
$$\mathbf{v}_x = \mathbf{V}\mathbf{t}_x = \mathbf{V}\mathbf{V}^T \mathbf{x}, \quad \text{případně} \quad \mathbf{v}_x^T = \mathbf{x}^T \mathbf{V}\mathbf{V}^T.$$

- Pro celý dataset

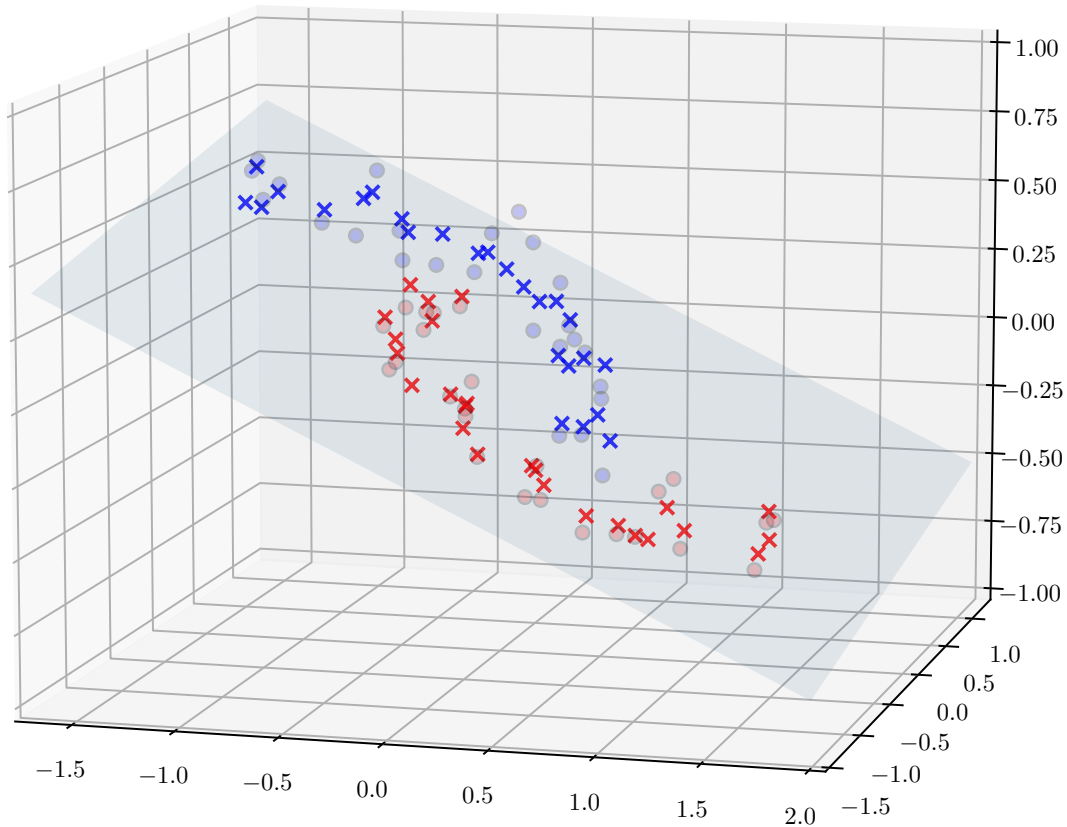
$$\mathbf{X}_{\mathcal{V}} = \mathbf{X}\mathbf{V}\mathbf{V}^T,$$

kde výsledná matice $\mathbf{X}_{\mathcal{V}} \in \mathbb{R}^{N,p}$ představuje ortogonální projekce původních bodů na podprostor $\mathcal{V}$, tj. ve sloupcích je p originálních příznaků.

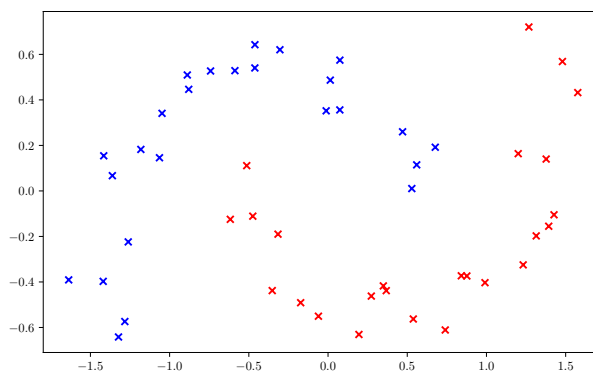
Vizualizace ortogonální projekce

Originální dataset $\mathbf{X}$

Projekce $\mathbf{X}_Y$ datasetu na podprostor $\mathcal{V}$

Transformovaný dataset $\mathbf{T}_q$

Ortogonalní projekce - pomocná pozorování

Než se podíváme na metodu hlavních komponent, vraťme se ještě k rozkladu $\mathbf{x} = \mathbf{v}_x + \mathbf{u}_x$, kde vektor $\mathbf{v}_x$ můžeme získat pomocí matice $\mathbf{V}$ jako $\mathbf{v}_x = \mathbf{V}\mathbf{V}^T \mathbf{x}$.

Označme dále matici $\mathbf{U} \in \mathbb{R}^{p \times p-q}$ v jejichž sloupcích jsou zapsané vektory $\mathbf{b}_{q+1}, \dots, \mathbf{b}_p$.

Analogicky jako u matice $\mathbf{V}$ platí

$$\mathbf{u}_x = \mathbf{U}\mathbf{U}^T \mathbf{x}$$

a $\mathbf{U}^T \mathbf{U} = \mathbf{I}_{p-q}$ je identita na $\mathbb{R}^{p-q}$.

Rozklad $\mathbf{x} = \mathbf{v}_x + \mathbf{u}_x$ tedy můžeme získat pomocí matic $\mathbf{V}$ a $\mathbf{U}$ jako

$$\mathbf{x} = \mathbf{V}\mathbf{V}^T \mathbf{x} + \mathbf{U}\mathbf{U}^T \mathbf{x}.$$

Pro kvadrát normy navíc z ortogonalit rozkladu platí následující vztahy:

$$\begin{aligned} \|\mathbf{x}\|^2 &= \mathbf{x}^T \mathbf{x} = (\mathbf{v}_x + \mathbf{u}_x)^T (\mathbf{v}_x + \mathbf{u}_x) = \mathbf{v}_x^T \mathbf{v}_x + \mathbf{u}_x^T \mathbf{u}_x + \mathbf{v}_x^T \mathbf{u}_x + \mathbf{u}_x^T \mathbf{v}_x \\ &= \|\mathbf{v}_x\|^2 + \|\mathbf{u}_x\|^2 = \mathbf{x}^T \mathbf{V}\mathbf{V}^T \mathbf{V}\mathbf{V}^T \mathbf{x} + \mathbf{x}^T \mathbf{U}\mathbf{U}^T \mathbf{U}\mathbf{U}^T \mathbf{x} = \mathbf{x}^T \mathbf{V}\mathbf{V}^T \mathbf{x} + \mathbf{x}^T \mathbf{U}\mathbf{U}^T \mathbf{x}. \end{aligned}$$

3 Metoda hlavních komponent

Metoda hlavních komponent

Otázkou zůstává, jak pro každé q najít podprostor $\mathcal{V}$, na který budeme projekci dělat.

Rozumným požadavkem na hledanou metodu je, aby pro každé q minimalizovala kvadratickou chybu projekce datasetu $\mathbf{X}$ na q rozměrný podprostor $\mathcal{V}$.

Jak ukážeme, k získání optimálního minima je nejprve nutné provést středování datasetu a získat tak dataset $\mathbf{X}'$, který má v řádcích napsané body $\mathbf{x}'_i = \mathbf{x}_i - \bar{\mathbf{x}}$, kde $\bar{\mathbf{x}} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \mathbf{x}_i$ je výběrový průměr datasetu $\mathbf{X}$.

Při ortogonálním rozkladu $\mathbf{x}'_i = \mathbf{v}_{\mathbf{x}'_i} + \mathbf{u}_{\mathbf{x}'_i}$ bodu $\mathbf{x}'_i$ tedy chceme minimalizovat

$$\sum_{i=1}^N \|\mathbf{x}'_i - \mathbf{v}_{\mathbf{x}'_i}\|^2 = \sum_{i=1}^N \|\mathbf{u}_{\mathbf{x}'_i}\|^2.$$

Řešení spočívá v užití ortonormální báze tvořené vlastními vektory $\mathbf{b}_1, \dots, \mathbf{b}_p$ příslušejícími k vlastním číslům matice $\frac{1}{N-1} \mathbf{X}'^T \mathbf{X}'$ seřazeným sestupně podle velikosti.

Podprostor $\mathcal{V}$ a příslušná matice $\mathbf{V}$ jsou pak tvořeny prvními q vektory této báze.

Tento postup se nazývá *metoda hlavních komponent* (angl. *principal component analysis*) (PCA).

Význam středování datasetu

Z přednášky o shlukování víme, že výraz

$$\sum_{i=1}^N \|\mathbf{x}_i - \boldsymbol{\mu}\|^2$$

nabývá minima, pokud $\boldsymbol{\mu} = \bar{\mathbf{x}}$, což je geometrický střed množiny bodů v datasetu.

Zároveň pro libovolný podprostor $\mathcal{V}$ a příslušné matice $\mathbf{V}$ a $\mathbf{U}$ platí

$$\bar{\mathbf{u}} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \mathbf{u}_{\mathbf{x}_i} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \mathbf{U} \mathbf{U}^T \mathbf{x}_i = \mathbf{U} \mathbf{U}^T \bar{\mathbf{x}}.$$

Protože $\mathbf{u}_{\mathbf{x}_i} = \mathbf{U} \mathbf{U}^T \mathbf{x}_i$ a $\mathbf{u}_{\mathbf{x}'_i} = \mathbf{U} \mathbf{U}^T (\mathbf{x}_i - \bar{\mathbf{x}}) = \mathbf{u}_{\mathbf{x}_i} - \bar{\mathbf{u}}$ nabývá

$$\sum_{i=1}^N \|\mathbf{u}_{\mathbf{x}_i} - \bar{\mathbf{u}}\|^2 = \sum_{i=1}^N \|\mathbf{u}_{\mathbf{x}'_i}\|^2$$

minima z pohledu možných translací datasetu $\mathbf{X}$.

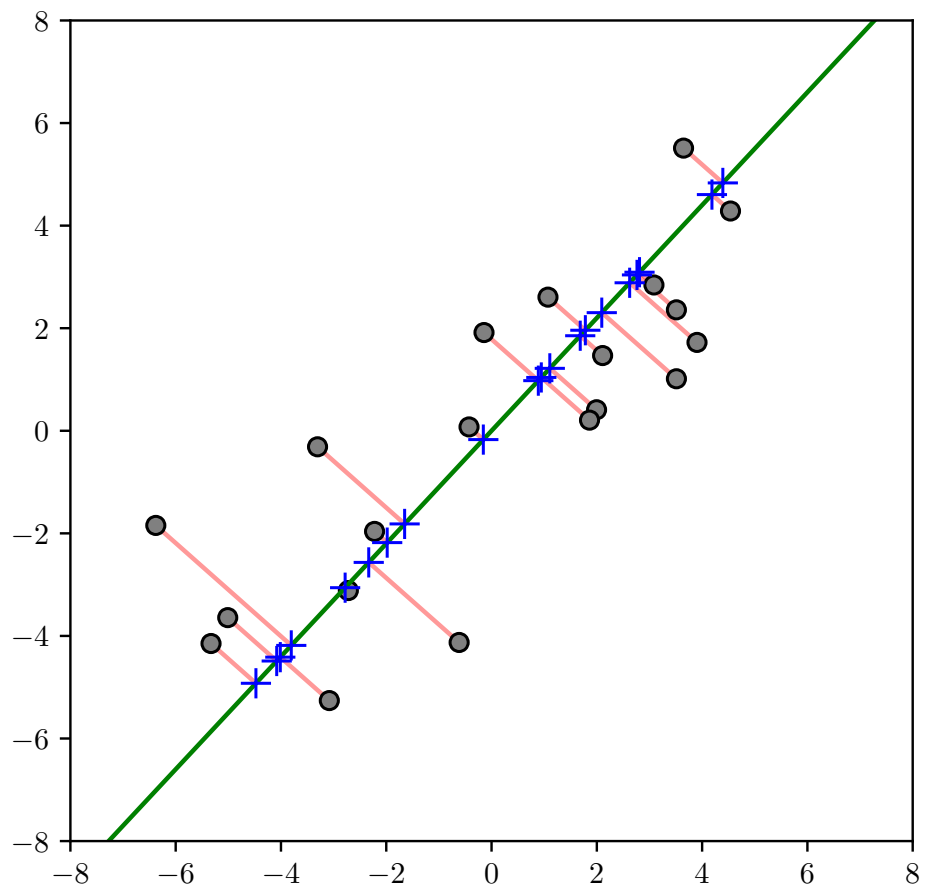
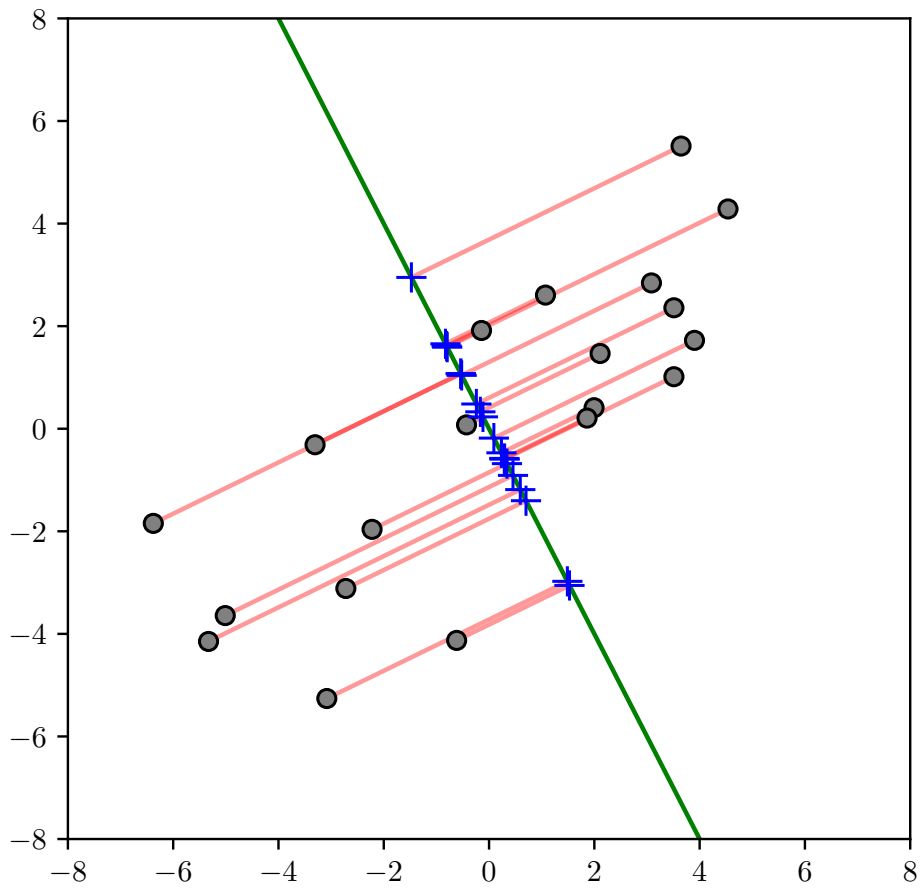
Proto, nezávisle na $\mathcal{V}$, vede středování k nejmenší možné kvadratické chybě projekce posunutého datasetu $\mathbf{X}'$ na $\mathcal{V}$.

Vztah kvadratické chyby a rozptylu

Protože pro normu při ortogonálním rozkladu platí $\|\mathbf{x}'_i\|^2 = \|\mathbf{v}_{\mathbf{x}'_i}\|^2 + \|\mathbf{u}_{\mathbf{x}'_i}\|^2$ a tedy

$$\frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^N \|\mathbf{x}'_i\|^2 = \frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^N \|\mathbf{v}_{\mathbf{x}'_i}\|^2 + \frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^N \|\mathbf{u}_{\mathbf{x}'_i}\|^2,$$

odpovídá minimalizace chyb projekce maximalizaci „rozptylu“ projektovaných bodů ve $\mathcal{V}$.

Projekce s větší chybou
 Projekce s menší chybou

Varianční matice

- Označme p příznaků v prostoru, ze kterého pochází data, jako $X_1, \dots, X_p$.
- Dataset $\mathbf{X}$ můžeme chápat jako náhodný výběr z rozdělení těchto příznaků.
- Složky $\bar{x}_1, \dots, \bar{x}_p$ vektoru $\bar{\mathbf{x}}$ jsou tak výběrovými průměry a tedy bodovými odhady středních hodnot příznaků.
- Výběrová kovariance příznaků X_i a X_j , která je odhadem $\text{cov}(X_i, X_j)$, je tedy

$$\widehat{\text{cov}}(X_i, X_j) = \frac{1}{N-1} \sum_{k=1}^N (x_{k;i} - \bar{x}_i)(x_{k;j} - \bar{x}_j) = \frac{1}{N-1} \sum_{k=1}^N x'_{k;i} x'_{k;j} = \frac{1}{N-1} (\mathbf{X}'^T \mathbf{X}')_{ij}.$$

- *Varianční matice* (angl. *covariance matrix*) je matice jejíž (i, j) -tá složka je $\text{cov}(X_i, X_j)$.
- *Výběrová varianční matice* (angl. *sample covariance matrix*) je matice jejíž (i, j) -tá složka je $\widehat{\text{cov}}(X_i, X_j)$ a je vlastně bodovým odhadem varianční matice.
- Z předešlého tedy platí, že výběrová varianční matice je $\frac{1}{N-1} \mathbf{X}'^T \mathbf{X}'$.
- V dalším textu budeme pro jednoduchost používat pojem varianční matice i pro tuto výběrovou varianční matici.
- Varianční matice je **symetrická** a na diagonále má **nezáporné hodnoty** (výběrové rozptyly).

Optimalita PCA

Jelikož je varianční matice **symetrická**, je také **diagonalizovatelná** a z příslušných vlastních vektorů můžeme sestavit **ortonormální bázi** prostoru $\mathbb{R}^p$. Protože je také **pozitivně semi-definitní** (viz přednáška o lineární regresi), jsou všechna vlastní čísla **nezáporná**.

Označme si vlastní čísla seřazená sestupně podle velikosti jako $\lambda_1 \geq \dots \geq \lambda_p \geq 0$ a příslušné vlastní vektory jako $\mathbf{b}_1, \dots, \mathbf{b}_p$. Platí tedy $\mathbf{X}'^T \mathbf{X}' \mathbf{b}_i = (N-1) \lambda_i \mathbf{b}_i$.

Podprostor $\mathcal{V}$ nyní vyrobíme z prvních q vektorů této báze. Příslušná matice $\mathbf{V}$ má ve sloupcích zapsané vektory $\mathbf{b}_1, \dots, \mathbf{b}_q$ a matice $\mathbf{U}$ potom zbylé vektory $\mathbf{b}_{q+1}, \dots, \mathbf{b}_p$.

Pro výraz, který jsme chtěli minimalizovat platí:

$$\begin{aligned} \sum_{i=1}^N \|\mathbf{u}_{\mathbf{x}'_i}\|^2 &= \sum_{i=1}^N \mathbf{x}'_i{}^T \mathbf{U} \mathbf{U}^T \mathbf{x}'_i = \sum_{i=1}^N \sum_{j=q+1}^p \mathbf{x}'_i{}^T \mathbf{b}_j \mathbf{b}_j^T \mathbf{x}'_i = \sum_{j=q+1}^p \sum_{i=1}^N \mathbf{b}_j^T \mathbf{x}'_i \mathbf{x}'_i{}^T \mathbf{b}_j \\ &= \sum_{j=q+1}^p \mathbf{b}_j^T \mathbf{X}'^T \mathbf{X}' \mathbf{b}_j = \sum_{j=q+1}^p (N-1) \lambda_j \mathbf{b}_j^T \mathbf{b}_j = (N-1) (\lambda_{q+1} + \dots + \lambda_p). \end{aligned}$$

Lze ukázat, že pro jakýkoliv q rozměrný podprostor je tento součet roven výrazu $(N-1)(\gamma_1 \lambda_1 + \dots + \gamma_p \lambda_p)$, kde $0 \leq \gamma_i \leq 1$ a $\sum_i \gamma_i = p - q$, a tedy **nikdy nemůže být menší**.

Hlavní komponenty

Dataset $\mathbf{X}$ obsahující body $\mathbf{x}_1, \dots, \mathbf{x}_N \in \mathbb{R}^p$ můžeme chápat jako náhodný výběr z rozdělení příznaků $\mathbf{X} = (X_1, \dots, X_p)^T$.

Středovaný dataset $\mathbf{X}'$ obsahující body $\mathbf{x}'_1, \dots, \mathbf{x}'_N \in \mathbb{R}^p$ odpovídá náhodnému výběru z rozdělení posunutých příznaků $\mathbf{X}' = (X'_1, \dots, X'_p)^T$.

Transformovaný dataset $\mathbf{T}_q = \mathbf{X}' \mathbf{V}$, obsahuje body $\mathbf{t}_{\mathbf{x}'_1}, \dots, \mathbf{t}_{\mathbf{x}'_N} \in \mathbb{R}^q$ a odpovídá náhodnému výběru z rozdělení příznaků $\mathbf{T} = (T_1, \dots, T_q)^T$, kde

$$T_i = b_{i;1} X'_1 + \dots + b_{i;p} X'_p = \mathbf{b}_i^T \mathbf{X}' \quad \text{a tedy} \quad \mathbf{T} = \mathbf{V}^T \mathbf{X}'.$$

Tyto nové příznaky nazýváme hlavní komponenty (angl. *principal components*) a konkrétně T_i nazýváme *i*-tou hlavní komponentou (angl. *ith principal component*).

Hlavní komponenty mají **významnou statistickou interpretaci**, jak si nyní ukážeme.

Statistická interpretace hlavních komponent

Pro výběrové průměry a výběrové kovariance hlavních komponent platí

$$\bar{T}_i = \frac{1}{N} \sum_{k=1}^N t_{\mathbf{x}'_k;i} = \frac{1}{N} \sum_{k=1}^N \mathbf{b}_i^T \mathbf{x}'_k = \mathbf{b}_i^T \left(\frac{1}{N} \sum_{k=1}^N \mathbf{x}'_k \right) = 0,$$

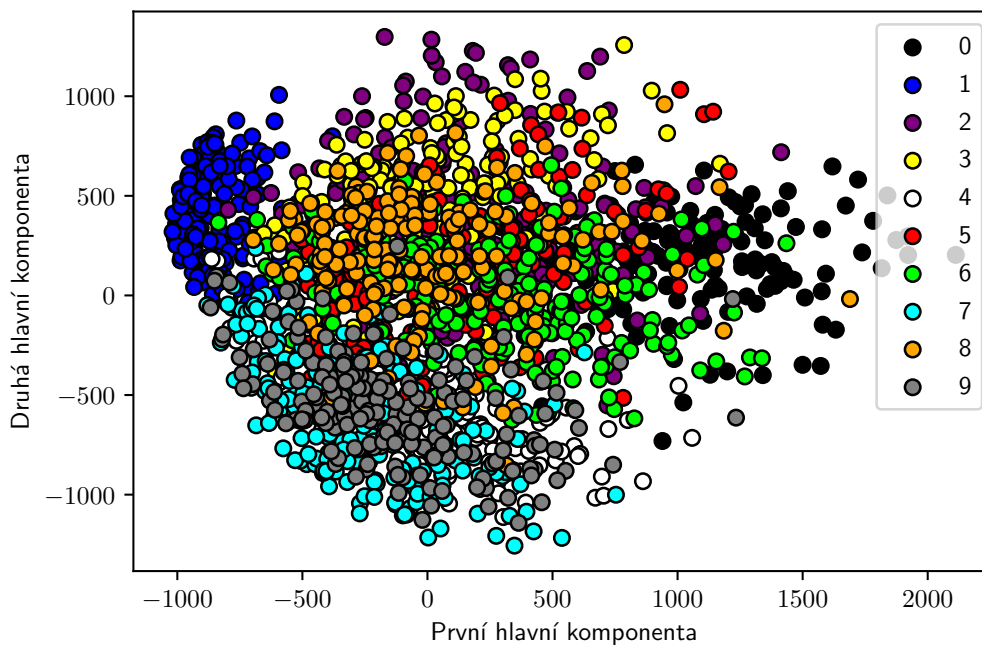
$$\widehat{\text{cov}}(T_i, T_j) = \frac{1}{N-1} \sum_{k=1}^N t_{\mathbf{x}'_k; i} t_{\mathbf{x}'_k; j} = \frac{1}{N-1} (\mathbf{T}_q^T \mathbf{T}_q)_{ij} = \frac{1}{N-1} (\mathbf{V}^T \mathbf{X}'^T \mathbf{X}' \mathbf{V})_{ij}$$

$$= \frac{1}{N-1} \mathbf{b}_i^T \mathbf{X}'^T \mathbf{X}' \mathbf{b}_j = \lambda_j \mathbf{b}_i^T \mathbf{b}_j = \begin{cases} 0 & \text{pro } i \neq j, \\ \lambda_j & \text{pro } i = j. \end{cases}$$

Platí tedy:

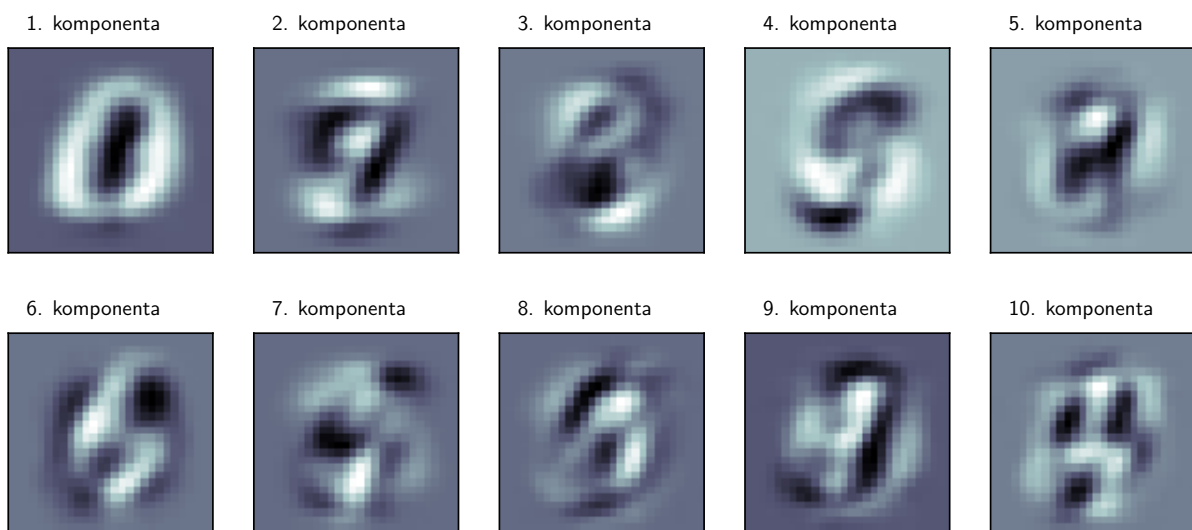
- Rozptyl i -té hlavní komponenty je tedy roven i -tému vlastnímu číslu λ_i .
- Výběrem q hlavních komponent tedy vybereme směry, ve kterých mají data největší rozptyl!
- Různé komponenty (příznaky T_i) jsou nekorelované!
- Podíl rozptylu „vysvětlený“ i -tou komponentou je $\frac{\lambda_i}{\lambda_1 + \dots + \lambda_p}$.

Příklad: MNIST

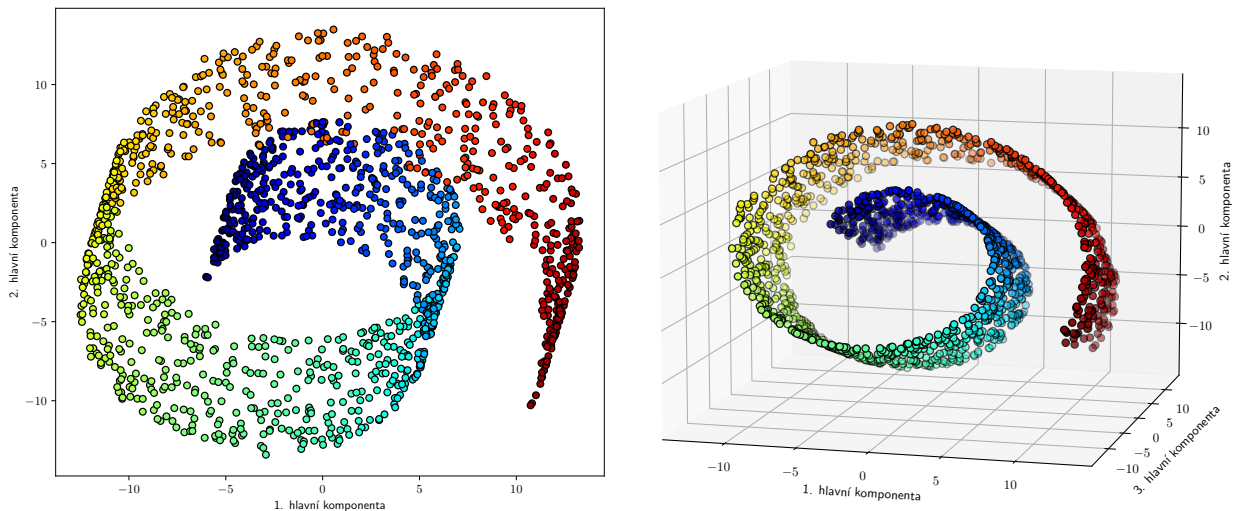
Vykreslení v dvou hlavních komponentách s vyznačením třídy nám dává nějakou informaci o existujících shlucích.

Příklad: MNIST

Pro hlavní komponenty je zde velmi obtížné interpretovat jejich vztah ke třídám!

Příklad: Švýcarská rolka

PCA transformace švýcarské rolky do dvou dimenzí a pak do tří.

Závěrečný komentář

- K numerickému výpočtu PCA je možné jednak využít přímý spektrální rozklad matice $\frac{1}{N-1}\mathbf{X}'^T\mathbf{X}'$ nebo rozklad matice $\mathbf{X}'$ na singulární hodnoty (singular value decomposition - SVD), který je v zásadě numericky stabilnější.
- Počet komponent q je možné volit na základě „elbow“ grafů, ve kterých nakreslíme počet komponent proti celkovému rozptylu vysvětlenému danými komponentami a hledáme bod zlomu.
- Pokud zvolíme $q = p$, tak nezahodíme žádnou informaci, ale pouze přejdeme do reprezentace dat v ortonormální bázi.
- V takovém případě budou sloupce matice $\mathbf{T}_q$ na sebe kolmé, protože

$$\mathbf{T}_q^T \mathbf{T}_q = \mathbf{V}^T \mathbf{X}'^T \mathbf{X}' \mathbf{V} = (N-1)\mathbf{\Lambda},$$

kde $\mathbf{\Lambda}$ je matice, na jejíž diagonále jsou vlastní čísla $\lambda_1, \dots, \lambda_p$ matice $\frac{1}{N-1}\mathbf{X}'^T\mathbf{X}'$ a mimo diagonálu 0.

4 Manifold learning

Manifold learning

- Problémem ortogonální projekce (a tedy i PCA) je situace, kdy jsou v datech nelineární závislosti způsobené například komplikovanými interakcemi mezi příznaky.
- V takovém případě je dobré se místo na **globální** vlastnosti rozdělení dat soustředit na ty **lokální**.
- O to se obecně snaží metody z **manifold learning**. Ukažme si jednu z nich.
- *Lokálně lineární vnoření* (angl. *locally linear embedding*), zkracujeme **LLE**, sleduje, jak jednotlivé trénovací body závisí lineárně na svém okolí a potom hledá méně dimenzionální reprezentaci, která tyto lokální vztahy zachová.

Metoda LLE (1/3)

- Uvažujme i -tý trénovací bod $\mathbf{x}_i$ (i -tý řádek matice $\mathbf{X}$).
- Pro dané k spočteme jeho k nejbližších sousedů ($\mathbf{x}_i$ mezi ně nepočítáme).
- Dále najdeme váhy $w_{i,j}$ takové aby:
  - $w_{i,j} = 0$ pro j takové, že $\mathbf{x}_j$ není mezi k nejbližšími sousedy $\mathbf{x}_i$,
  - $\sum_j w_{i,j} = 1$,
  - vzdálenost mezi $\mathbf{x}_i$ a $\sum_j w_{i,j}\mathbf{x}_j$ byla nejmenší možná.
- Toto provedeme pro všechny body najednou. To ekvivalentně znamená, že hledáme

$$\arg \min_{w_{i,j}} \sum_{i=1}^N \left\| \mathbf{x}_i - \sum_j w_{i,j} \mathbf{x}_j \right\|^2,$$

za výše uvedené podmínky $w_{i,j} = 0$ pro j takové, že $\mathbf{x}_j$ není mezi k nejbližšími sousedy $\mathbf{x}_i$, a současně $\sum_j w_{i,j} = 1$.

Metoda LLE (2/3)

- Jako $\mathbf{W}^*$ označme matici která obsahuje optimální hodnoty vah $w_{i,j}^*$.
- V dalším kroku se pro každé $\mathbf{x}_i \in \mathbb{R}^p$ snažíme najít q rozměrnou reprezentaci $\mathbf{z}_i \in \mathbb{R}^q$ takovou, že je vzdálenost mezi $\mathbf{z}_i$ a $\sum_j w_{i,j}^* \mathbf{z}_j$ nejmenší možná.
- Tímto způsobem získáme matici $\mathbf{Z}^*$, která má v řádcích zapsané výsledné optimální body $\mathbf{z}_i^*$, což představuje finální vnoření.
- Postup je tedy dvoufázový:
  - Nejprve se na základě originálních dat spočítají váhy, které nějakým způsobem zachycují lokální strukturu těch dat.
  - Výsledná reprezentace se potom nalezne s využitím těchto vah, jako d dimenzionální reprezentace, která tu lokální strukturu zachovává nejlépe.

Metoda LLE (3/3)

- **Nalezení vah:** Hledáme $\mathbf{W}^* \in \mathbb{R}^{N,N}$ takové, že

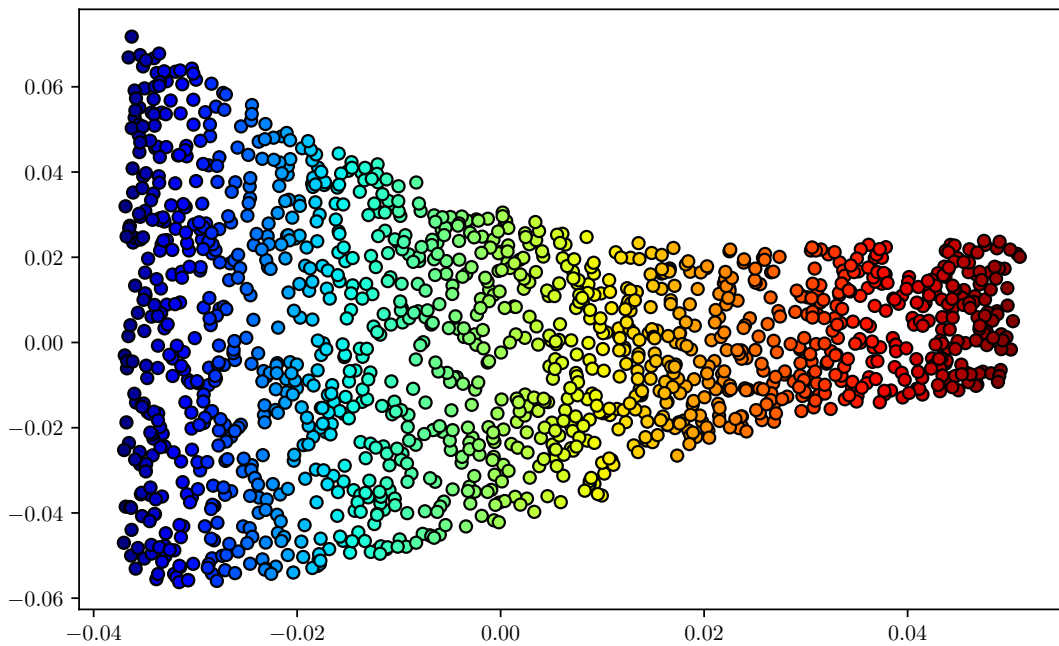
$$\mathbf{W}^* = \arg \min_{\mathbf{W}} \sum_{i=1}^N \left\| \mathbf{x}_i - \sum_j w_{i,j} \mathbf{x}_j \right\|^2$$

za podmínky $w_{i,j} = 0$ pro j takové, že $\mathbf{x}_j$ není mezi k nejbližšími sousedy $\mathbf{x}_i$, a současně $\sum_j w_{i,j} = 1$.

- **Nalezení vnoření:** Najdeme matici $\mathbf{Z}^* \in \mathbb{R}^{N,q}$ takovou, že

$$\mathbf{Z}^* = \arg \min_{\mathbf{Z}} \sum_{i=1}^N \left\| \mathbf{z}_i - \sum_j w_{i,j}^* \mathbf{z}_j \right\|^2.$$

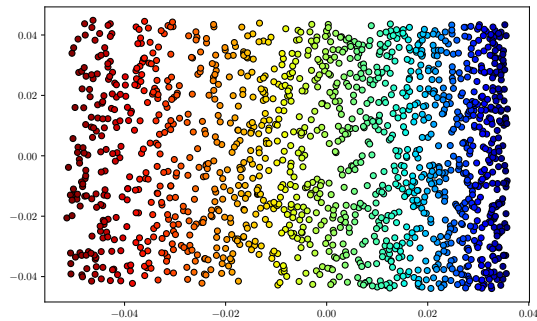
Příklad: Švýcarská rolka

Lokálně lineární vnoření švýcarské rolky do dvou dimenzí pro $k = 15$ sousedů.

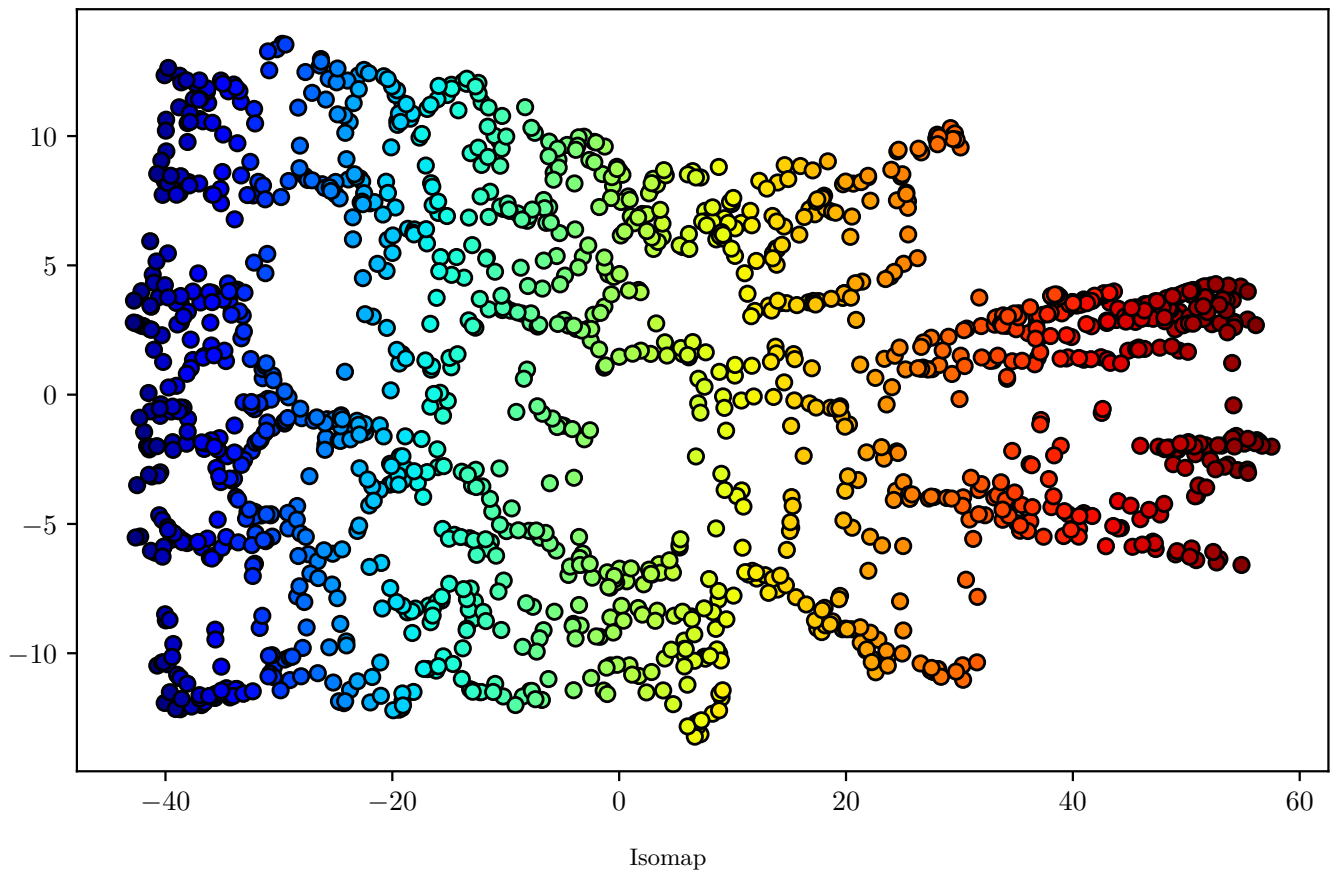
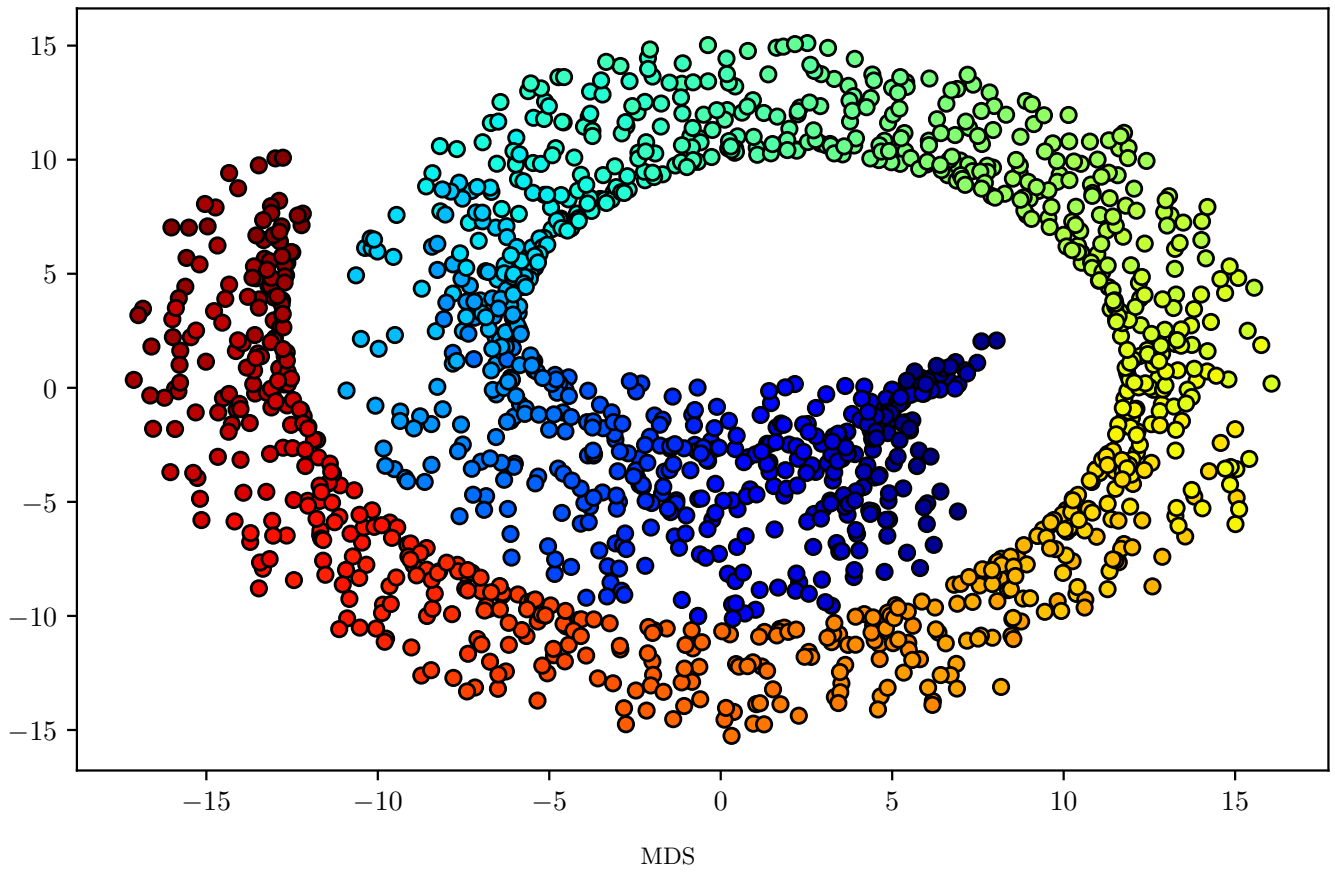
Závěrečné poznámky

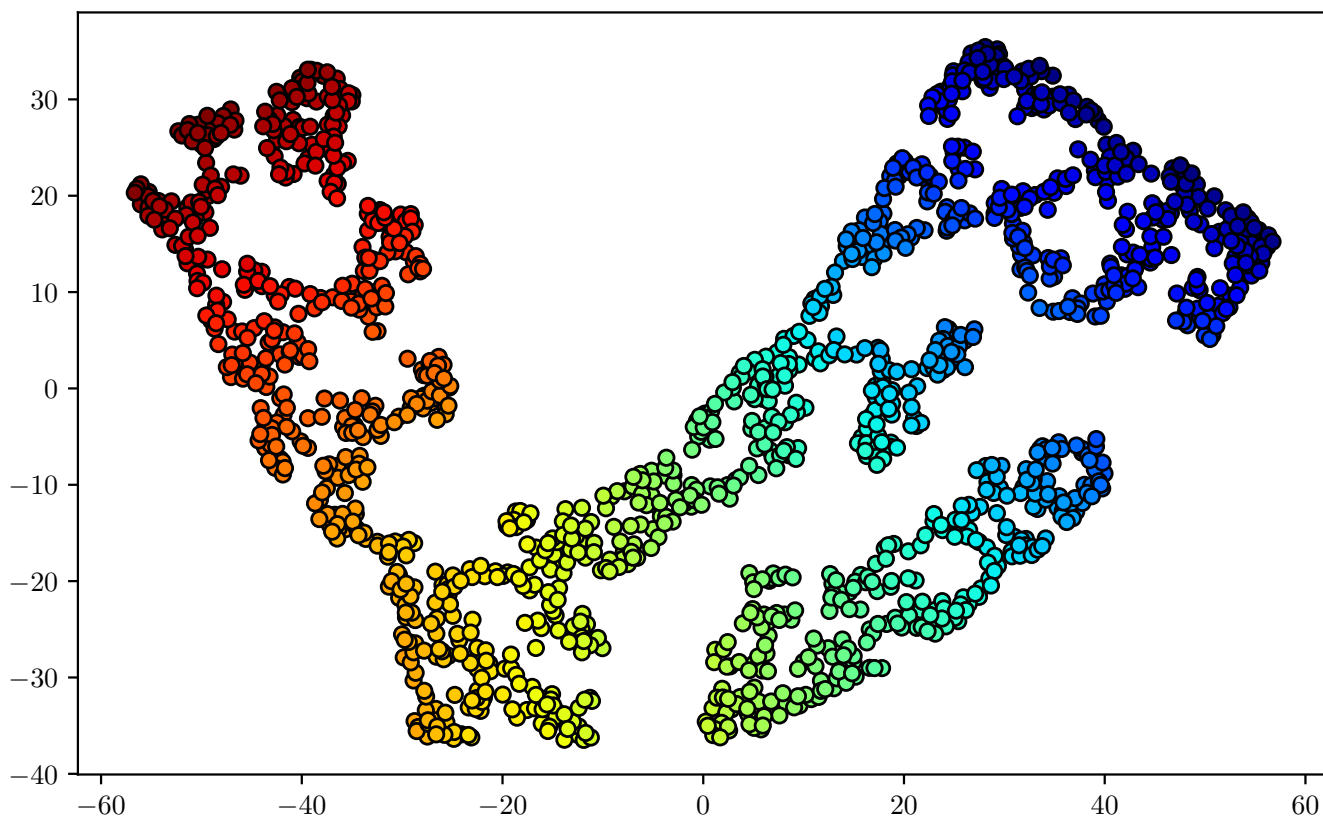
V případě, že je počet použitých nejbližších sousedů k větší než dimenze p původního prostoru příznaků, jsou body z okolí lineárně závislé. Pro tento případ je výhodné použít [modifikované LLE](#).

Modifikované LLE

Existují také další metody jako např. Multi-dimensional Scaling (MDS), Isomap, t-distributed Stochastic Neighbor Embedding (t-SNE).

t-SNE

ChangeLog

Verze	Datum	Autor	Log
1.0	15.09.2018	PM	Výchozí verze pro rok 2018/2019.
1.0	19.11.2019	DV	Výchozí verze pro rok 2019/2020.
2.0	3.12.2020	DV	Kompletní přepracování pro rok 2020/2021.
2.0	1.12.2021	DV	Mírné úpravy pro rok 2021/2022.